

1

Patron uniwersytetu

W tym rozdziale dowiesz się:

- jakim CV może się pochwalić Mikołaj Kopernik,
- gdzie studiował patron toruńskiego uniwersytetu,
- w jaki sposób Kopernik walczył z epidemią,
- na czym polegały jego teorie,
- dokąd trzeba się udać, jeśli ktoś umówi się z nami pod kopcem,
- jak upiec pierniki i jakie są ich najbardziej znane formy,
- kto patronuje polskim uniwersytetom.

UCZONY, LEKARZ, URZĘDNIK

Życiorys zawodowy to dokument składany przez osobę poszukującą pracy. Częściej używaną nazwą jest skrót CV (czytany z angielska *si-wi*) pochodzący od łacińskiego *curriculum vitae* (przebieg życia). Czasem żartobliwie nazywa się go także *cefalką* od polskiego *ce-fał*. Jeżeli chcesz pracować w jakiejś firmie, wysyłasz do niej życiorys lub składasz go osobiście, często wraz z listem motywacyjnym. Oprócz danych osobowych i adresowych umieszcza się w nim informacje o odbytych studiach, szkoleniach, stażach, praktykach oraz doświadczeniu zawodowym. Gotowe szablony znajdziesz w internecie, ale czasem lepiej stworzyć własny dokument, dostosowując go do stanowiska, na które aplikujesz.

I. Na podstawie informacji o Mikołaju Koperniku uzupełnij jego życiorys zawodowy.**Najstynniejszy torunianin**

Mikołaj Kopernik to jedna z najbardziej fascynujących postaci okresu renesansu, znany głównie jako twórca teorii heliocentrycznej, która dała początek współczesnym poglądom na budowę świata. Kopernikańskie twierdzenie, że to nie Ziemia stanowi centrum Wszechświata, ale razem z innymi planetami krąży dookoła Słońca, dziś wydaje się oczywiste. Jednak w tamtych czasach był to pogląd rewolucyjny.

Dom rodzinny

Mikołaj Kopernik urodził się w Toruniu 19 lutego 1473 r. Był najmłodszym z czworga dzieci toruńskiego kupca Mikołaja Kopernika i Barbary z domu Watzenrode. Gdy miał 10 lat, zmarł jego ojciec, a osieroconą rodziną zaopiekował się brat matki Łukasz Watzenrode – przyszły biskup warmiński.

Wykształcenie

Dzięki opiece wuja Mikołaj otrzymał gruntowne wykształcenie. Po ukończeniu nauki w szkole przy kościele świętych Janów w Toruniu rozpoczął studia na Akademii Krakowskiej. Jego nauka w Krakowie przypadła na czas, gdy na uczelni największy rozkwit przeżywała astronomia. Nauczycielem młodego Mikołaja był Wojciech z Brudzewa, którego wykładów przyjeżdżała słuchać młodzież z Niemiec, Węgier i Szwecji. Z Akademii Krakowskiej Kopernik wyniósł ogólną wiedzę humanistyczną i zamiłowanie do astronomii. Następnie studiował we Włoszech prawo i medycynę, zajmował się też matematyką i astronomią. Studia prawnicze rozpoczął w 1496 r. w Bolonii. W 1500 r. odbył praktykę prawniczą w kancelarii papieskiej w Rzymie, rok później podjął w Padwie studia medyczne, a w 1503 r. uzyskał w Ferrarze dyplom doktora prawa kanonicznego. Jednocześnie ukończył w Padwie studia medyczne, uzyskując prawo wykonywania praktyk lekarskich.

Obowiązki zawodowe

W 1503 r. Mikołaj Kopernik opuścił Italię i przybył na Warmię, gdzie od 1485 r. biskupem był Łukasz Watzenrode. Dzięki zabiegom krewnego już w 1497 r. został kanonikiem kapituły warmińskiej. Pierwsze lata na Warmii spędził na dworze biskupim w Lidzbarku Warmińskim jako osobisty sekretarz wuja i lekarz.

W ciągu ponad 30-letniego pobytu na Warmii pełnił różne funkcje, był m.in. kanclerzem, wizytatorem, administratorem dóbr kapituły, posłem, przełożonym kasy budowlanej, urzędnikiem do spraw nadzoru nad uzbrojeniem warowni fromborskiej. Wykonywanie tych obowiązków często wiązało się z wyjazdami czy koniecznością opuszczenia na dłuższy czas domu we Fromborku. Sprawując urząd administratora dóbr kapituły (z siedzibą w Olsztynie), Kopernik w latach 1516–1519 lokował na Warmii około 60 miejscowości. W 1520 r. organizował obronę Olsztyna przed wojskami krzyżackimi. Dobrze znał Warmię i angażował się w życie gospodarcze i polityczne Prus Królewskich. Przez cały czas służył kanonikom i biskupowi jako lekarz.

Dzieła Kopernika

W chwilach wolnych od obowiązków służbowych pisał rozprawy naukowe. Jeszcze w Lidzbarku powstał „Komentarzyk o hipotezach ruchów ciał niebieskich” – pierwszy zarys jego teorii. Po opuszczeniu dworu w Lidzbarku udał się do Fromborka, gdzie zamieszkał w jednej z kanonii (przykatedralnym domu dla kanoników) i oddał się obowiązkom członka kapituły. Na zjeździe stanów Prus Królewskich w Grudziądzu w 1522 r. wygłosił „Traktat o monecie” (spisany 4 lata później) zawierający projekt reformy systemu monetarnego w Prusach.

Zarys swojej teorii budowy świata astronom zawarł w napisanym w 1510 r. „Komentarzyku”. Piśmo to krążyło w odpisach wśród przyjaciół Kopernika i uczonych. Swoje główne dzieło „De revolutionibus” („O obrotach”) ukończył w 1530 r., ale długo nie mógł się zdecydować na jego wydrukowanie. Teoria mówiąca, że Ziemia jest jedną z krążących wokół Słońca planet, stawiała Kopernika w opozycji wobec astronomów głoszących tradycyjne poglądy i wobec Kościoła. Mikołaj doskonale zdawał sobie z tego sprawę. Dopiero przybyły do Fromborka w 1539 r. Georg Joachim von Lauchen zwany Retykiem namówił go do wydania dzieła drukiem. „De revolutionibus” ukazało się w 1543 r. w Norymberdze. W tym samym roku Kopernik zmarł we Fromborku. Po jego śmierci dzieło zostało wydane jeszcze dwa razy – w 1566 r. w Bazylei i w 1616 r. w Amsterdamie. Następnie przez ponad 200 lat znajdowało się na katolickim indeksie ksiąg zakazanych. Kolejne wydania pojawiły się dopiero w XIX w. Pierwszy przekład „De revolutionibus” na język polski został opublikowany w 1854 r.

Na podstawie: Małgorzata Czupajto, Mikołaj Kopernik, Frombork 2003

Mikołaj Kopernik

astronom, urzędnik państwowy

Wzgórze Katedralne, 14-530 Frombork

Data urodzenia: .....

Miejsce urodzenia: .....

Imię ojca: .....

Imię i nazwisko panieńskie matki: .....

Stan cywilny: ...kawaler, duchowny...

Wykształcenie

szkoła przy kościele św. św. Janów w Toruniu (ogólne)

1491–1495 ..... (astronomia, nauki humanistyczne)

1496–1501 ..... (prawo)

1501–1503 ..... (medycyna, prawo wykonywania
zawodu lekarza)

1503 ..... (prawo kanoniczne, tytuł doktora
prawa kanonicznego)

Praktyki, staże

1500 .....

Doświadczenie

1497–1543 kanonik kapituły warmińskiej

pełnione funkcje: .....

.....

.....

Dzieła

....., 1510

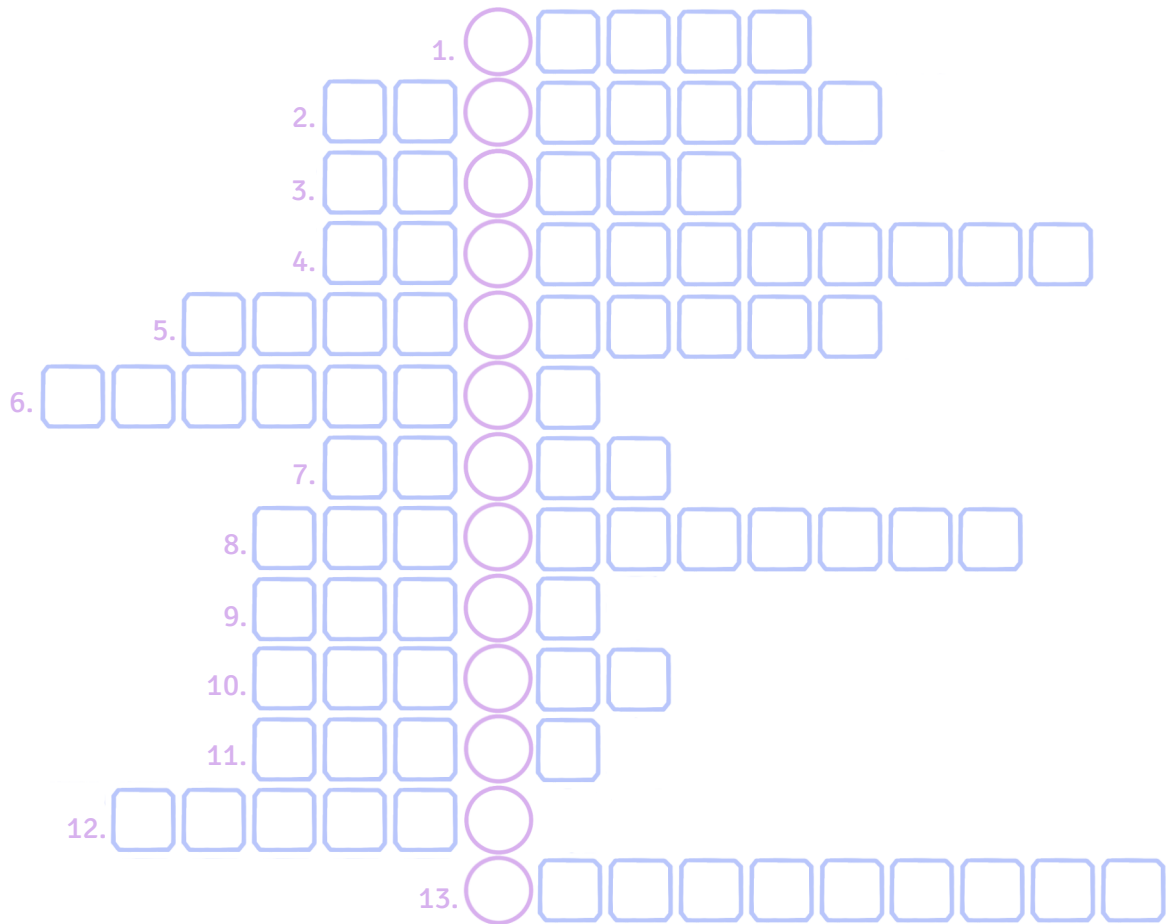
....., 1526

....., 1543

Zainteresowania

.....

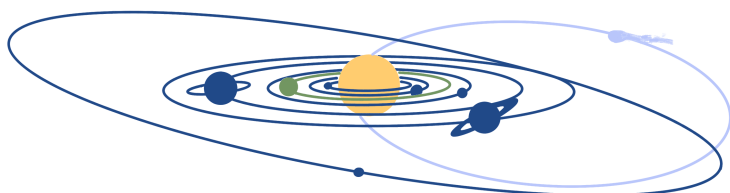
II. Korzystając z dowolnych źródeł wiedzy o grodzie Kopernika (tak nazywany jest Toruń), rozwiąż krzyżówkę.

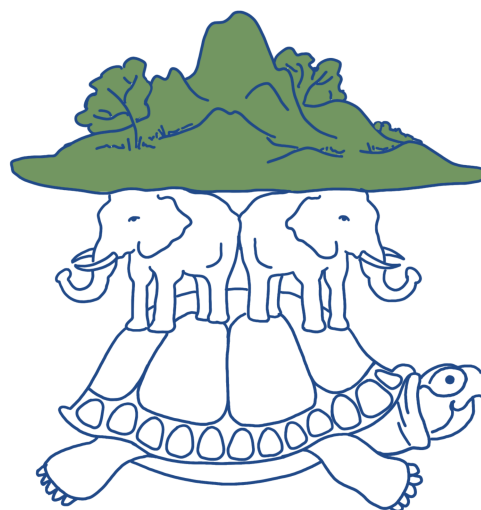
1. Grupa miast handlowych północnej Europy, należał do niej również Toruń.
2. Ciastka, z których słynie gród Kopernika.
3. Szeroka promenada nad rzeką. W Toruniu jest nad Wisłą i nazywa się Filadelfijski.
4. Pierwszy powstał w Bolonii, a w Toruniu został założony w 1945 r.
5. Dziedzina nauki, z którą kojarzy się Kopernik.
6. Założyli Toruń i sprawowali w nim władzę do 1454 r.
7. Jest w Pizie i w Toruniu – Krzywa ... .
8. Budynek, w którym można zobaczyć obraz nieba, najczęściej z charakterystycznym dachem w kształcie kopyty.
9. Jego patronem w Toruniu jest Wilam Horzyca.
10. Ktoś, kogo imię nadawane jest instytucji lub miejscu.
11. Styl, w którym zostały zbudowane najstarsze zabytki architektury w Toruniu.
12. Stoi w sercu Starego Miasta w Toruniu.
13. Inaczej rękopis. Ten, którego autorem jest Kopernik, znajduje się w bibliotece Uniwersytetu Jagiellońskiego.

III. Po odczytaniu hasła krzyżówki wskaż ilustrację, która najlepiej je obrazuje.

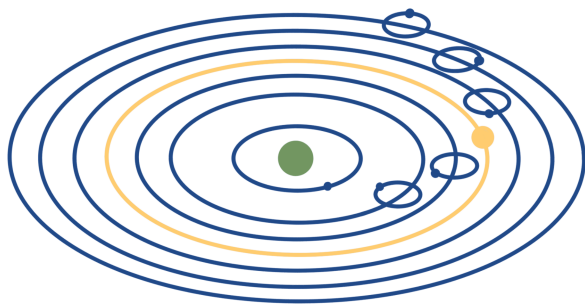
A

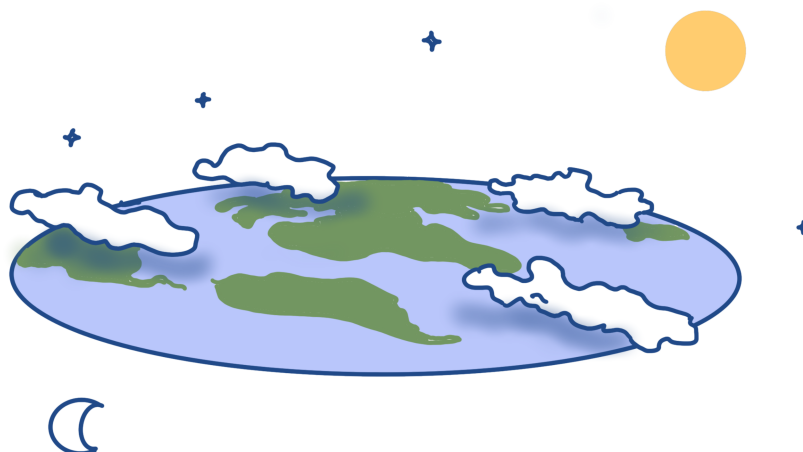
B

C

D

IV. Uniwersytet w Toruniu powstał w XX w., dlatego urodzony pięć wieków wcześniej Mikołaj Kopernik musiał zdobywać wiedzę i wykształcenie w innych miastach. Przeczytaj fragmenty tekstu „L jak LEKARZ, czyli o tym, jak Kopernik za pomocą chleba z masłem w doktora House’a się zamienił i położył kres epidemii”. Zwróć uwagę na pogrubione wyrazy i wskaż ich definicje.

O Mikołaju Koperniku myślimy zwykle jako o tym, który wstrzymał Słońce, a ruszył Ziemię, ale na tym nie kończyły się zdolności utalentowanego Mikołaja, który znał się równie dobrze na matematyce, ekonomii, prawie, strategiach wojskowych, **humanistyce**, medycynie... Uff... Na pewno znał się jeszcze na wielu innych rzeczach, ale można by pewnie popaść w kompleksy, słysząc o tak szerokim wachlarzu umiejętności wielkiego torunianina [...]. Studiował astronomię na Akademii Krakowskiej [...], w Padwie kończył studia prawnicze, które rozpoczął wcześniej w Bolonii, ale przede wszystkim zgłębiał tam **tajniki** medycyny: anatomię i ziołolecznictwo [...].

Młody Kopernik poważnie traktował medycynę i związane z posiadaniem wiedzy medycznej **powinności**. [...] Jego autorytet lekarski sprawiał, że uznawano go za jednego z najbardziej znanych medyków w Prusach Królewskich. [...] Był bystrym obserwatorem i wnikliwym medykiem, co upodabnia go do słynnego bohatera amerykańskiego serialu medycznego „Dr House”. Świadczą o tym chociażby notatki, jakie robił podczas prób rozwikłania zagadki tajemniczej **zarazy**, trapiącej ludność na północy kraju, która dotarła także do Fromborka i Braniewa. Zwrócono się wówczas o **konsultacje** do doktora Mikołaja, a ten przy rozdziałach o zarazie w podręczniku Michała Sawonarioli poczynił naprędce kilka uwag na temat sposobów dezynfekcji pomieszczeń i przedmiotów podczas epidemii. Ta przenikliwość pomogła doktorowi Kopernikowi uratować mieszkańców obłąconego przez Krzyżaków Olsztyna przed **rozprzestrzenianiem się** tajemniczej epidemii [...].

Podjeżdżając, że epidemia ma jakiś związek z żywnością, zabawił się w **dietetyka** i podzielił olsztynian na kilka grup, które poddał różnym dietom. Po jakimś czasie zauważył, że nie chorują jedynie ci, którzy nie jedzą chleba. A że nie da się **wyeliminować** z jadłospisu chleba (przynajmniej nie z menu walczących z Krzyżakami chłopów na schwał), Kopernik zaczął się baczniej przyglądać samemu pieczywu, by ostatecznie to właśnie je uznać za głównego winowajcę. Domyślił się [...], że musi ono ulegać zanieczyszczeniu podczas transportu [...]. Najpewniej upadające na ziemię chleby podnoszono wraz z kurzem oraz **zarazkami** i takie też pajdy otrzymywali (z zarazą w bonusie) pełniący dwunastogodzinną wartę obrońcy zamku. A że bochenki były ciemne i chropowate, brud idealnie się z nimi komponował i tak niezauważony trafiał do głodnych i nieświadomych niczego olsztynian [...]. Gerhard Glickselig, mieszczanin olsztyński, miał wówczas podpowiedzieć Kopernikowi sposób na uniknięcie zabrudzenia chleba. Każda pajda miała być smarowana warstwą ubitej

śmietany, czyli... masła. Jasny kolor **demaskował** wszelkie zanieczyszczenia i chronił tym samym olsztynian przed zakażeniem [...].

Czy faktycznie kromka z masłem, którą serwował Kopernik swoim pacjentom, ocaliła olsztynian? Torunianie święcie w to wierzą. [...] O Koperniku-lekarzu mówią [...] liczne portrety, na których zamiast z **astrolabium** pozuje z konwalią w ręku. To nie oznacza, że nasz Mikołaj był romantykiem wążającym kwiatki (choć kto wie...); konwalia to znany symbol sztuki lekarskiej [...].

Karina Bonowicz, Co ma piernik do Torunia, Toruń 2017

humanistyka	1.	A.	obowiązek, moralne zobowiązanie wobec kogoś lub czegoś
tajniki	2.	B.	rozmowa przeprowadzana ze specjalistą, której celem jest uzyskanie fachowej porady
powinność	3.		
zaraza	4.	C.	drobnoustroje wywołujące choroby lub powodujące pojawienie się przeciwciał w zakażonym organizmie
konsultacja	5.		
rozprzestrzenianie się	6.	D.	skutecznie usunąć jakiś element z większej całości
dietetyk	7.	E.	ujawniać, odstaniać coś, co było wcześniej ukryte, niewidoczne
wyeliminować	8.		
zarazki	9.	F.	ogół nauk zajmujących się człowiekiem, jego funkcjonowaniem w społeczeństwie, językiem i kulturą
demaskować	10.		
astrolabium	11.	G.	przyrząd astronomiczny używany w nawigacji do początku XVIII w. służący do wyznaczania położenia ciał niebieskich nad horyzontem
		H.	choroba zakaźna, na którą przez jakiś czas cierpi i umiera wielu ludzi na danym terenie
		I.	szczegóły znane tylko niektórym osobom, często okryte tajemnicą
		J.	specjalista zajmujący się żywieniem człowieka
		K.	obejmowanie zasięgiem coraz większej przestrzeni

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
F										

V. Przejdź labirynt, drogę wyznacza prawo Kopernika–Greshama.

A. To prawo brzmi:

B. Wpisz podane wyrażenia w odpowiednie miejsce w kolumnach.

atrakcyjniejszy   denny   drugiej kategorii   drugiej klasy   drugorzędny   górujący
 kiepski   konkurencyjny   korzystniejszy   marny   mierny   mniej znaczący   nędzny
 odpowiedniejszy   o złej sławie   pierwszorzędny   podrzędny   pośledni   wybijający się

gorszy

denny

lepszy

atrakcyjniejszy

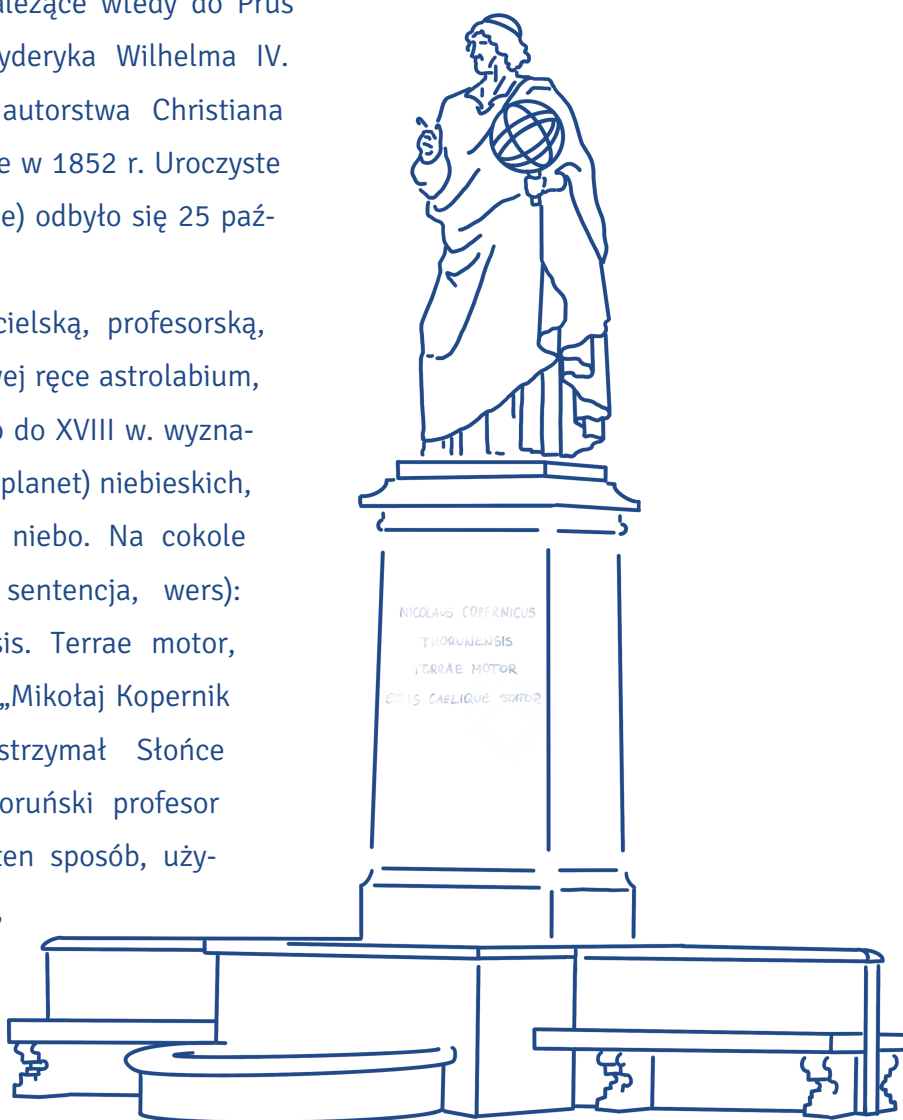
TORUNIANIN

VI. Podczas lektury tekstu o pomniku Mikołaja Kopernika na toruńskiej Starówce podkreśl właściwe wyrażenie spośród trzech podanych w nawiasie.

⁰(Przeszedłszy, Przechodząc, Przechodzący) koło niego setki razy, nie zastanawiamy się nawet, skąd się wziął. A to dość dziwne, bo jest jakkolwiek by nie ¹(patrzyć, widzieć, spoglądać) największym symbolem Torunia. O czym mowa? O pomniku Mikołaja Kopernika.

²(Znad, Spod, Z) popularnego „kopca” zaczyna się większość dróg na imprezy czy na spotkania. Idea postawienia pomnika wielkiego astronoma ³(powstała, wyszła, narodziła się) w 1765 r. od księcia Józefa Aleksandra Jabłonowskiego. ⁴(Zaczęło się, Skończyło się, Ustalono) jednak na popiersiu wykonanym przez krakowskiego rzeźbiarza Wojciecha Rojowskiego, które znalazło się w kościele Świętych Janów. Kolejnym inicjatorem postawienia pomnika był Stanisław Staszic, a zbiórkę funduszy rozpoczęto w 1809 r. Częściowo koszty budowy zostały pokryte przez należące wtedy do Prus miasto oraz króla pruskiego Fryderyka Wilhelma IV. Z Berlina do Torunia pomnik autorstwa Christiana Friedricha Tiecka trafił ostatecznie w 1852 r. Uroczyste ⁵(odstąpienie, ukazanie, pokazanie) odbyło się 25 października 1853 r.

Kopernik ubrany w ⁶(nauczycielską, profesorską, uniwersytecką) togę trzyma w lewej ręce astrolabium, czyli przyrząd, za pomocą którego do XVIII w. wyznaczano położenie ⁷(obiektów, ciał, planet) niebieskich, a palcem prawej ręki wskazuje niebo. Na cokole znajduje się łaciński ⁸(napis, sentencja, wers): „Nicolaus Copernicus Thorunensis. Terrae motor, Solis Caelique stator”, co znaczy „Mikołaj Kopernik Torunianin. Ruszył Ziemię, wstrzymał Słońce i Niebo”. Autorem tekstu był toruński profesor Rudolf Brohm (1807–1887). W ten sposób, używając rzeczownika „torunianin”, pogodzono kłócące się o narodowość astronoma strony. W tylnej części cokołu znajdują się daty urodzenia i śmierci Kopernika.

IX. Toruń za czasów Kopernika słynął z handlu i wspaniałej architektury. Jego mieszkańcy kształcili dzieci w dobrych szkołach, żyło im się dostatnio. Do miasta przybywali europejscy kupcy, a wraz z nimi nauczyciele, rzemieślnicy i artyści. „Toruń ozdobnymi budowlami i dachami z cegły palonej lśniącymi tak znamienity, że nic mu chyba pięknnością, położeniem i blaskiem świetnym dorównać nie zdoła” – pisał w połowie XV w. Jan Długosz w książce „Historiae Polonicae”.

Od podanych wyrażen utworz przymiotniki, które pomogą ci profesjonalnie opisać gród Kopernika.

0. ratusz na Starym Mieście	– ratusz	.. <i>staromiejski</i> ..
1. miasto nad Wisłą	– miasto	.. . . . .
2. zamek Krzyżaków	– zamek	.. . . . .
3. rynek Nowego Miasta	– rynek	.. . . . .
4. wieża ratusza	– wieża	.. . . . .
5. kamienica z cegły	– kamienica	.. . . . .
6. dom mieszczanina	– dom	.. . . . .
7. architektura gotyku	– architektura	.. . . . .
8. witraż z okresu średniowiecza	– witraż	.. . . . .
9. malowidła na ścianach	– malowidła	.. . . . .
10. okno z drewna	– okno	.. . . . .
11. arkady z ostrymi łukami	– arkady	.. . . . .
12. szczyt w kształcie schodków	– szczyt	.. . . . .
13. kościół świętych Janów	– kościół	.. . . . .
14. kościół, który ma trzy nawy	– kościół	.. . . . .
15. płyta na grobie	– płyta	.. . . . .
16. ołtarz w bocznej części kościoła	– ołtarz	.. . . . .
17. misa służąca do chrztu	– misa	.. . . . .
18. ławka z kamienia	– ławka	.. . . . .
19. lada dla kupców	– lada	.. . . . .
20. element, który coś zdoła	– element	.. . . . .

zagadka

Przypatr się dwóm rysunkom toruńskiego pomnika Mikołaja Kopernika: na stronach 6 i 16. Jeden z nich został zmodyfikowany tak, aby zachować zasady kompozycji. Jaki zabieg zastosował rysownik? Podpowiedź znajdziesz w ćwiczeniu VI.

X. W życiorysie Mikołaja Kopernika nie ma ani słowa o tym, czy potrafił piec pierniki. Pewnie nie miał czasu, skoro ciągle patrzył w gwiazdy. Dzisiaj wszystkie ulice toruńskiej Starówki pachną piernikami, a każdy, kto tu zawita, może nauczyć się je robić podczas warsztatów pierniarskich.

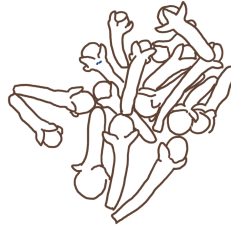
A. Przeczytaj przepis na domową przyprawę nadającą piernikom smak i podpisz rysunki.

1. ....

2. ....

3. ....

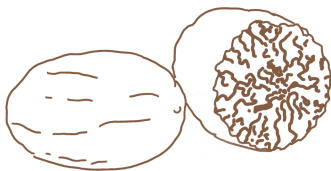
4. ....

Składniki:

- 1 kawałek kory cynamonu
- kilka goździków
- płaska łyżeczka mielonego imbiru
- 10 strączków kardamonu
- 1 gałka muskatołowa
- 10 ziaren ziela angielskiego
- 1 gwiazda anyżu
- 10 ziaren pieprzu

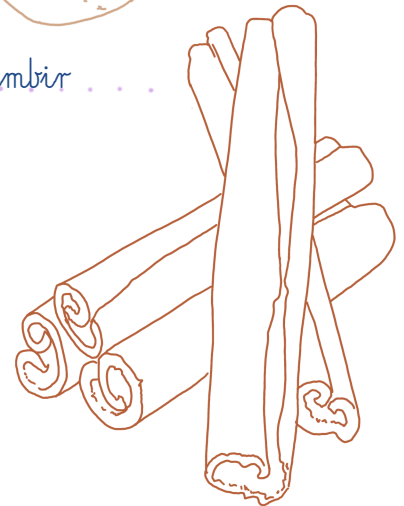
5. .... imbir

6. ....

7. ....

8. ....

krok po kroku

Korę cynamonu rozbić tłuczkiem, z gwiazdy anyżu wyjąć nasiona, ziarna kardamonu wyłuskać ze strączków (można nie łuskać), mieszać z goździkami, pieprzem i zielem angielskim, a następnie utrzeć w moździerzu lub zmielić. Gałkę muskatołową zetrzeć na tarce. Wszystko dokładnie wymieszać. Można przesiać przez sitko. Przyprawę trzymać w suchym ciemnym miejscu.

B. Przeczytaj przepis na pierniki i uzupełnij go podanymi słowami.

grubość	lukrem	pojemniku	posypaną
temperaturze	wstawieniem	wyłożonej	wystudzenia

krok po kroku

Miód i masło lekko **podgrzać** w garnku, po przestygnięciu **wlać** do miski, następnie **dodać** przyprawę do piernika, kakao i jajko. **Wymieszać**. **Wsypać** mąkę razem z proszkiem do pieczenia i dobrze **wyrobić**. Ciasto **wyłożyć** na ⁰...*posypaną*... mąką stolnicę i **rozwałkować** na ¹..... 5–10 mm. Używając foremek w kształcie katarzynek, uszatek, serduszek i innych, **wykrawać** pierniczki i **układać** je na blaszce ².....

papierem do pieczenia. Przed ³..... do pieca **spryskać** je wodą, żeby za bardzo nie wyschły. **Piec** przez ok. 10 minut w ⁴..... 180°C (z funkcją termoobiegu) lub 200°C (bez tej funkcji). Następnie **wyjąć** pierniczki z pieca i **pozostawić** do ⁵..... na blaszce, aby się nie odkształciły. Na koniec **polać** je ⁶..... i **udekorować**.

Pierniczki po wystudzeniu są twarde. Warto poczekać kilka dni, trzymając je w szczelnie zamkniętym ⁷..... . Im dłużej leżą, tym są smaczniejsze.

Składniki:

- ¾ szklanki miodu
- 2–3 szklanki mąki pszennej
- 1 jajko
- 50 g miękkiego masła
- 2 łyżeczki proszku do pieczenia
- 1 czubata łyżka kakao
- 3–4 płaskie łyżeczki domowej przyprawy do piernika

C. Wskazówki dotyczące różnych czynności w przepisach kulinarnych podaje się w bezokoliczniku lub w rozkazniku. Od podanych bezokoliczników utwórz formy trybu rozkazującego. Przeczytaj przepis, zastępując rozkaznikami pogrubione wyrazy.

0. podgrzać	-	<i>podgrzej</i>	8. wykrawać	-	.....
1. wlać	-	.....	9. układać	-	.....
2. dodać	-	.....	10. spryskać	-	.....
3. wymieszać	-	.....	11. piec	-	.....
4. wsypać	-	.....	12. wyjąć	-	.....
5. wyrobić	-	.....	13. pozostawić	-	.....
6. wyłożyć	-	.....	14. polać	-	.....
7. rozwałkować	-	.....	15. udekorować	-	.....

XI. Najpopularniejsze kształty toruńskich pierników to katarzynki, uszatki i serduszka. Dopasuj nazwy do rysunków i dopisz słowa, od których te nazwy powstały.

A

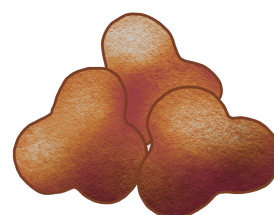
katarzynki

B

uszatki

C

serduszka

ciekawostki

- Jeśli lubisz pierniki, z pewnością zainteresuje cię, że te popularne toruńskie ciasteczka stały się słynne już na przełomie XVII i XVIII w.
- Na początku nie były zwykłymi wyrobami cukierniczymi, ale stanowiły dzieła sztuki i przygotowywano je na przykład jako prezent dla króla z okazji zaślubin lub koronacji.
- Ciasto na pierniki dojrzewało wiele lat. Piernikarze inwestowali w nie swoje majątki, a później przekazywali w spadku potomkom.
- Korzenne ciasteczka pieczono w specjalnych formach. I to dzięki nim dziś wiemy, jak wyglądały dawniej. Twórcami form byli snycerze (rzemieślnicy wykonujący również rzeźbienia mebli czy drzwi).
- Dekoracją pierników zajmowali się złotnicy. Potrafili ozdobić je tak pięknie, by wyglądały jak cenne figury i świątki w kościołach.
- Dzisiaj zgodnie z tradycją ludzie zaczynają wypiekać pierniki od dnia św. Katarzyny (25 listopada). Istnieje nawet przysłowie „Święta Katarzyna wypiek rozpoczyna”.

PATRON

XII. Nazwisko Kopernika rozstawiło Toruń na świecie. Wiele instytucji i firm przyjmuje jego imię, nazywa się od niego miejsca, rośliny, odkrycia itp. Pamiętając o zasadach stosowania wielkich i małych liter (są np. tu: <https://sjp.pwn.pl/zasady/IV-Wielkie-i-male-liter;y;629369.html>), zapisz poprawnie nazwy podane wersalikami.

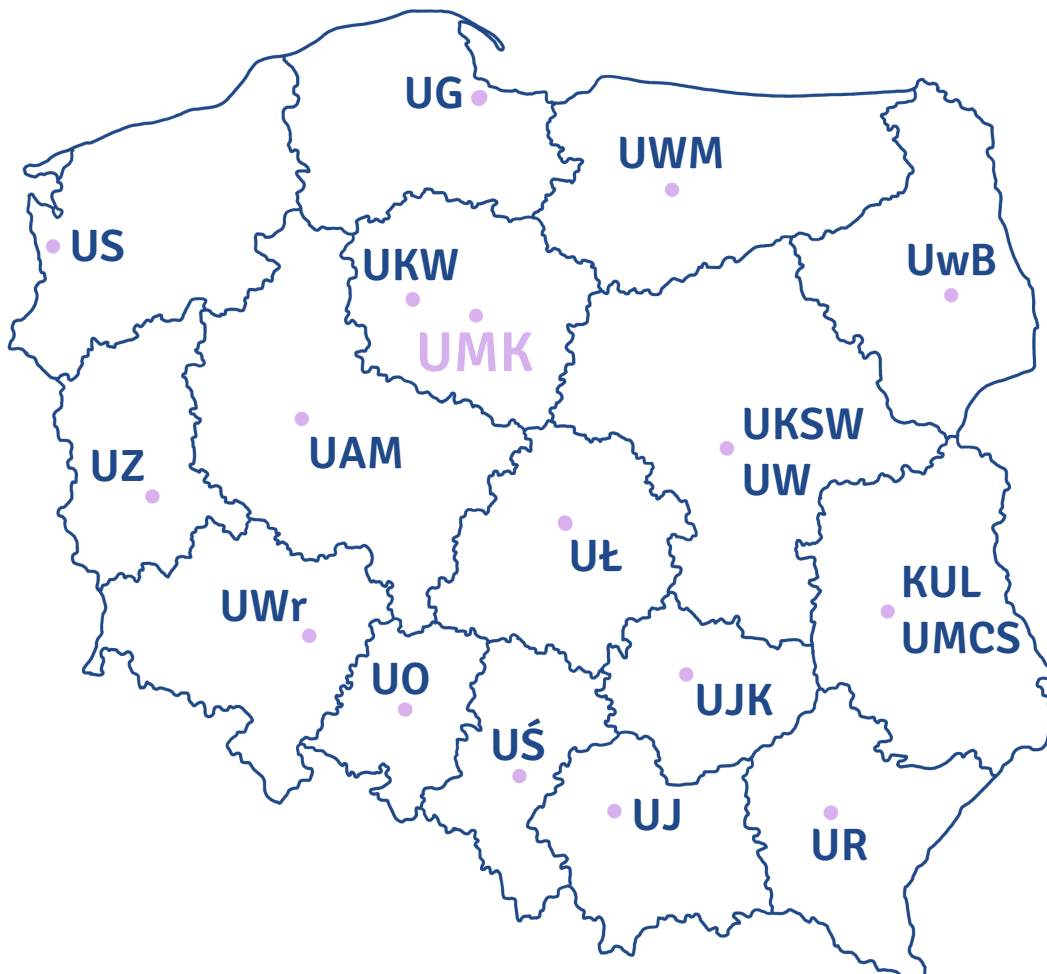
0. Mikołaj Kopernik przyszedł na świat przy ul. św. Anny, którą na początku XIX w. przemianowano na ...*ul. Kopernika*... (UL. KOPERNIKA). Współcześnie ulic o tej nazwie jest w Polsce kilkaset.
1. Na cześć urodzonego w Toruniu astronoma w 1945 roku utworzono .....
..... (UNIwersytet MIKOŁAJA KOPERNIKA).
2. Senat UMK za wybitny wkład do nauki lub szczególne zasługi dla rozwoju uniwersytetu przyznaje wyróżnienie ..... (CONVALLARIA COPERNICANA), czyli ..... (KONWALIĘ KOPERNIKAŃSKA).
3. Pociąg ..... (INTERCITY „KOPERNIK”) relacji Bydgoszcz Główna – Warszawa Wschodnia zatrzymuje się na dworcu Toruń Główny, natomiast nie zatrzymuje się na stacji Toruń Kluczyki.
4. Najstarszym producentem pierników i wafli w Polsce jest .....
..... (FABRYKA CUKIERNICZA KOPERNIK).
5. Odkryty w latach 90. XX w. pierwiastek o liczbie atomowej 112 i symbolu Cn otrzymał w 2010 r. polską nazwę ..... (KOPERNIK).
6. Jeden z kraterów na Księżycu, znajdujący się nieco na północny zachód od centrum widocznej z Ziemi półkuli jej satelity, nosi nazwę ..... (KOPERNIK).
7. Toruńskie Gimnazjum Akademickie, które dało początek dzisiejszemu .....
..... (I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEMU IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA), już w XVI w. posiadało własną drukarnię i dobrze wyposażoną bibliotekę.
8. Kajakarki z .....
(UCZNIOWSKIEGO KLUBU SPORTOWEGO KOPERNIK W BYDGOSZCZY) zdobyły medale olimpijskie w Pekinie, Londynie i Rio de Janeiro.
9. Na norweskiej wyspie Spitsbergen, gdzie ulokowano Stację Polarną UMK, wysuniętą najdalej na północ polską jednostkę badawczą, znajduje się również .....
(GÓRA KOPERNIKA).
10. W Warszawie wylądujesz na Lotnisku Chopina, a we Wrocławiu przywita cię .....
..... (PORT LOTNICZY IM. MIKOŁAJA KOPERNIKA), którego angielska nazwa to .....
(COPERNICUS AIRPORT WROCŁAW).

11. W Brazylii rosną ..... (KOPERNICJE) – wiecznie zielone palmy o jadalnych owocach.
12. Wyróżniający się absolwenci studiów magisterskich o profilu inżynierskim, ekonomicznym lub prawniczym z Białorusi, Bułgarii, Czech, Gruzji, Kazachstanu, Kirgistanu, Litwy, Łotwy, Polski, Rosji, Rumunii, Słowacji, Słowenii, Ukrainy i Węgier mogą podjąć w Paryżu interdyscyplinarne studia MBA w ramach programu ..... (COPERNICUS).
13. Na Wydziale Humanistycznym UMK językoznawcy wydają czasopismo ..... („LINGUISTICA COPERNICANA”).
14. Studenci poznający polszczyznę w Studium Kultury i Języka Polskiego dla Obcokrajowców na zakończenie kursu otrzymują pamiątkowy pendrive zwany ..... (KOPERNICZKIEM).

XIII. Nazwy polskich uniwersytetów wskazują na patronów, regiony lub miasta, w których powstały.

- A. Połącz symbole (herby miast lub podobizny patronów) z nazwami uczelni. Dopisz miasta, jeśli nie zostały podane w nazwie uniwersytetu.

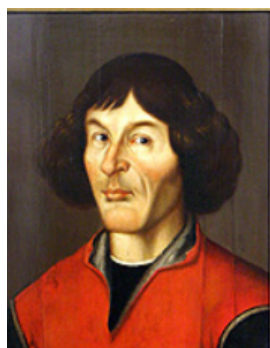

1

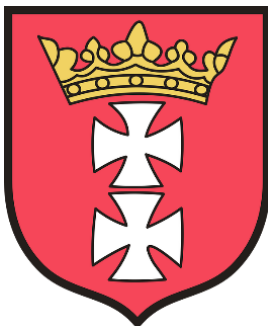
2

3

4

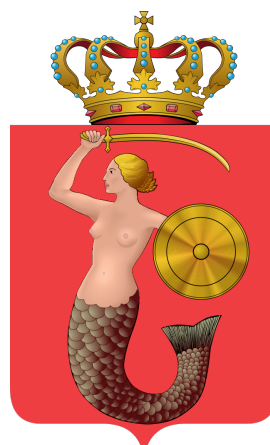
5

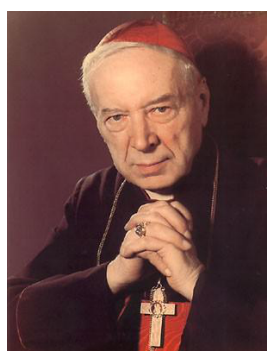
6

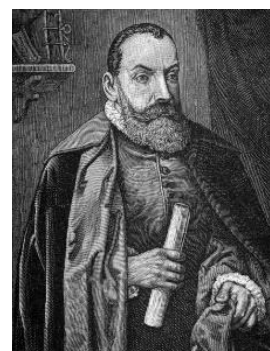
7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

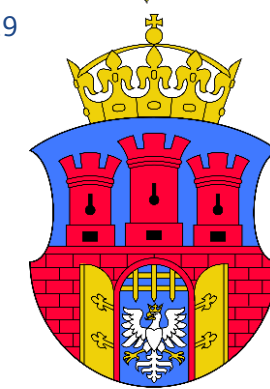
17

18

19

Źródło ilustracji: Wikipedia

- A. UR Uniwersytet Rzeszowski
 B. UJ Uniwersytet Jagielloński .....
 C. UO Uniwersytet Opolski
 D. UŁ Uniwersytet Łódzki
 E. UMCS Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej .....
 F. UMK Uniwersytet Mikołaja Kopernika ...w Toruniu...
 G. UJK Uniwersytet Jana Kochanowskiego .....
 H. UZ Uniwersytet Zielonogórski
 I. UKW Uniwersytet Kazimierza Wielkiego .....
 J. UWrocławski Uniwersytet Wrocławski
 K. Uwb Uniwersytet w Białymstoku
 L. UKSW Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego .....
 M. US Uniwersytet Szczeciński
 N. UAM Uniwersytet im. Adama Mickiewicza .....
 O. UW Uniwersytet Warszawski
 P. UWM Uniwersytet Warmińsko-Mazurski .....
 R. UG Uniwersytet Gdański
 S. UŚ Uniwersytet Śląski .....
 T. KUL Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
	F																	

B. Na podstawie przykładów uzupełnij schematy nazw polskich uniwersytetów.

- ..... , np. Uniwersytet Mikołaja Kopernika
 ..... , np. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
 uniwersytet + przymiotnik od nazwy osobowej , np. Uniwersytet Jagielloński
 ..... , np. Uniwersytet Śląski
 ..... , np. Uniwersytet Wrocławski
 ..... , np. Uniwersytet w Białymstoku

ŻYCIORYS

życie osobiste

urodził się w Toruniu
studiował we Włoszech
był duchownym

praca

astronom
lekarz
sekretarz
kanonik kapituły

dziela

„De revolutionibus”
„Traktat o monecie”

osiągnięcia

twórca teorii heliocentrycznej
lokator wielu miejscowości na Warmii

wykształcenie

ekonomiczne
medyczne
astronomiczne
prawnicze

MIKOŁAJ KOPERNIK

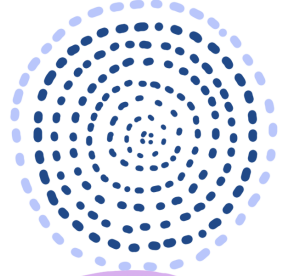
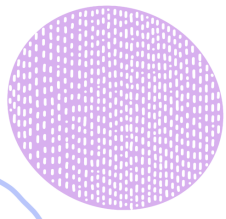
SŁYNNE
CYTATY

Wstrzymał Słońce,
ruszył Ziemię

Gorszy pieniądz
wypiera lepszy

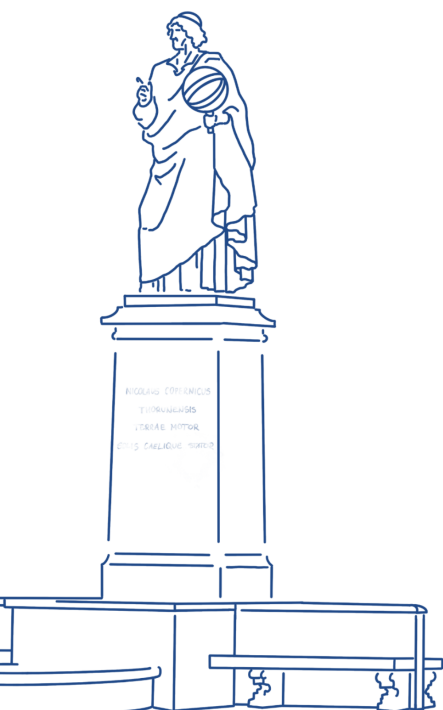
PATRON

- uniwersytetu
- szkół
- klubów
- ulic
- instytucji

upamiętnić

nadać
imię
nazwę

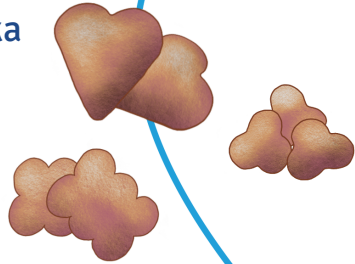
pomnik
„kopiec”

symbol

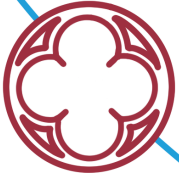

pierniki
katarzynki
serduszka
uszatki

architektura i sztuka

zabytki
gotyckie
renesansowe

TORUŃ